

T E D N I K P E N

T E D E N S K O D O G O D J E

25. november 2022

št. 36/2022

UVODNIK

SLOVO

INTERVJU

MEDNARODNI PEN

DOGODKI

KNJIGA

Knjižni sejem in sejem

V teh dneh se med hodniki Gospodarskega razstavišča v Ljubljani na 38. Slovenskem knjižnem sejmu bijeta dve predstavi. Prva, da je založništvo in z njim knjižni sejem zgolj gospodarska dejavnost in tista druga, da je knjižni sejem največji kulturni dogodek leta v Sloveniji. Osebnostno se zavzemam za drugega, četudi so razstavljene tudi knjige, ki veljajo za trivialno književnost in šund. A vsaka knjiga je stopnička na poti branja, ne glede, kje se to začne. In branje dviguje pismenost otrok, mladine in odraslih. Mnogi znanstveniki dokazujejo, da ohranja zdravje in podaljšuje življenje.

Sodeč po vrvežu na Gospodarskem razstavišču so obiskovalci iz vse Slovenije komaj čakali nanj. Številne prireditve so dobro obiskane, založniki so zadovoljni s prodajo. Seveda so razstavljalci prevzeli na svoja ramena breme več kot 200 prireditev na štirih odrih, finančni zalogaj, ki ga žal ne more poplačati nobeno navdušenje, temveč samo in zgolj izkupiček. Na sejmu razstavlja svoje publikacije tudi naša predsednica Ifigenija Simonović, predsednica programskega odbora je Helena Kraljič, med nastopajočimi pa je toliko naših članov in članic, da sva z Majo obupali, da bi vse našteali. PEN je v torek izčrpno predstavil nagrajenko in nominiranke Mire, v soboto so na vrsti Dialogi in v nedeljo Popoldne z romsko literaturo in kulturo.

Čeprav se zdi, da sta dve leti pandemije ustavili življenje, se število izdanih knjig v Sloveniji ni prav nič zmanjšalo. V letu 2021 beleži NUK 5.813 novih naslovov, približno 500 več kot v letu 2020. Od tega jih je bilo namenjenih prodaji 4.387, njihova povprečna cena pa je bila 21,96 €. Naklade so se gibale med 500 in 1000 izvodov, ali celo manj za pesniške zbirke, katerih število leto za letom žal upada. Založnikov, ki so v letu 2021 izdali več kot 10 naslovov letno, je bilo 89. Na letošnjem sejmu je 88 razstavljalcev, ki pa niso vsi založniki, a vseeno, glavnina je tu. Zanimiv podatek je še, da je šlo založniški panogi v letu 2021 mnogo bolje kot leto poprej; prodaja se je dvignila za 16,2%, čemur so v veliki meri pripomogli turistični boni, ki smo jih lahko namesto za namakanje v toplicah porabili za knjige. Ena tretjina kupcev je zanje kupila učbenike za šolarje, ostali smo nabavili zvečine leposlovje. Razveseljivo je tudi, da je od vseh izdanih knjig, več kot petina slovenskega leposlovja (1.166), ki s kulturnimi avtorji in avtoricami pridobiva na priljubljenosti.

Kaj lahko sklepamo iz teh podatkov, ki jih navajata Narodna in univerzitetna knjižnica in Zbornica knjižnih založnikov in knjigotržcev?

Ko govorimo o finančnem bremenu sejma za razstavljalce, se moramo vprašati, ali ne bi bili pametni mestna in državna politika, ki bi sejmu znatno podprli s finančnimi sredstvi, vsaj za izvedbo kulturnih dogodkov, ki se sproti snemajo in bodo na voljo za vse večne čase na spletu. To bi razbremenilo račune razstavljalcev in privabilo tudi tiste, ki so letos oklevali z nastopom v strahu, da jim prodaja ne bo pokrila stroškov. In stroški niso samo stojnice, temveč tudi ljudje, sodelavci in sodelavke, ki bodo vse dni odgovarjali na vaša vprašanja, vam svetovali in upam tudi kakšno knjigo prodali.

Drugi zaključek je, da Slovenci in Slovenke kupujemo knjige, če imamo denar zanje. Torej bi lahko modra državna politika s ciljem izobraziti državljane izdala ne turistične, temveč knjižne bone. Vsakemu Slovincu 50 € na leto za knjige. In če je to preveč, vsaj vsakemu otroku in mladostniku do 18. leta, da se bo za nekaj časa odlepil od ekrana telefona in potopil v domišljjske svetove književnikov in književnic. Ker imeti svojo knjigo je drugače, kot si jo izposoditi v knjižnici. Na polici nenehno vabi, naj jo preberemo in slej ko prej se vsak zatopi med njene platnice.

To bi bila modra politika.

A so moje želje verjetno podobne seznamu, ki ga bodo v teh dneh otroci začeli sestavljati za Miklavža in Božička.

A preden nas obiščejo trije dobri možje, nas čaka še nekaj zanimivih prireditev, ki jih najdete v Tedniku. Posebej smo veseli, da se je toliko članov in članic odzvalo povabilu k branju za Iranske demonstrante. Vabljeni vsi, ki bi nam radi prisluhnili. Tako bomo spoznali pesmi in prozo pisateljev, ki danes namesto peres držijo v rokah transparente s sloganom: Ženske, življenje, svoboda.

Želim vam lep konec tedna in upam, da se srečamo na knjižnem sejmu.

Tanja Tuma, predsednica SC PEN

PEN INTERNATIONAL – AN ILLUSTRATED HISTORY

Vabimo vas k nakupu knjige, ki jo je ob jubileju pripravil Mednarodni PEN in v kateri ima naš center posebno mesto PEN INTERNATIONAL – AN ILLUSTRATED HISTORY z dodatkom o Slovenskem centru PEN v slovenščini.

Format: 250 x 300 mm, trda vezava

Obseg: 320 strani, barvno

Maloprodajna cena: 59,00 €

Cena za člane SC PEN: 30,00 €

Avtorji: Ginevra Avalor, Jennifer Clement, Peter McDonald, Rachel Potter, Carles Torner, Laetitia Zecchini

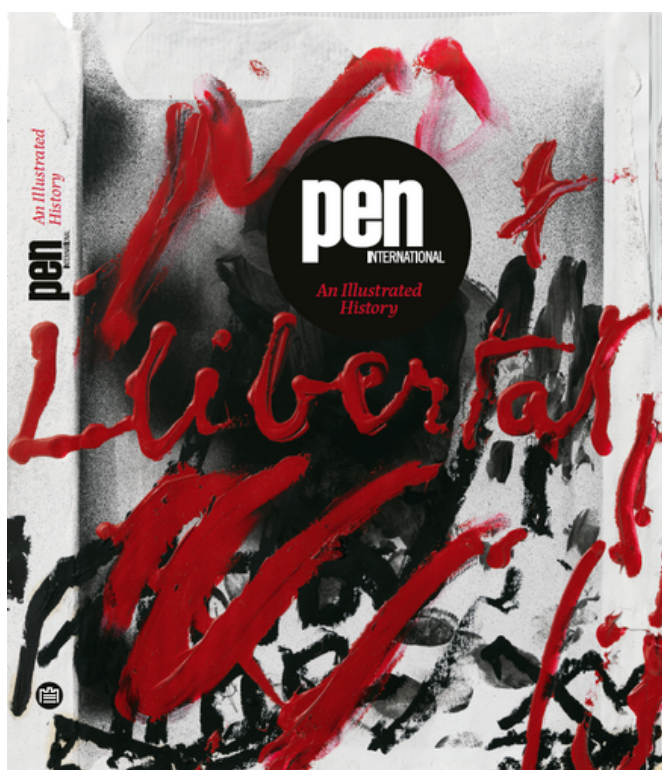
Avtorica slovenskega dodatka: Tanja Tuma

Uredila: Carles Torner in Jan Martens

Lektura slovenski del: mag. Lidija Golc

Oblikovala: Thierry Julliard, MGIP – T'ink Studio Bruselj,

Fotografije v slovenskem delu: Rokopisna zbirka NUK, Janez Bogataj in Ivo Frbežar

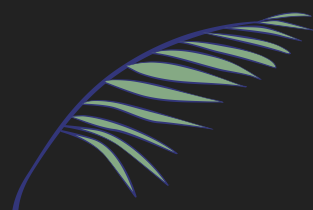

SPOMINSKA SLOVESNOST ZA JASMINO

V ponedeljek, 5. decembra, ob 18. uri bo v Mestni hiši v Ljubljani
(Rdeča dvorana)
spominska slovesnost za Jasmino Rihar.

Vabljeni vsi, ki bi se želeli pokloniti naši dragoceni sodelavki in prijateljici.

UPRAVNI ODBOR SLOVENSKEGA CENTRA PEN
in
MESTNA OBČINA LJUBLJANA

INTERVJU: dr. Luna Jurančič Šribar

Foto: Saša Kovačič

Luna Jurančič Šribar je pisateljica in doktorica antropologije. Velik del svoje poti je delovala v nevladnem sektorju na področju brezdomstva. Delo med marginaliziranimi ljudmi je vplivalo tudi na njeno literarno ustvarjanje. Pisateljsko pot je začela z objavljanim kratkih zgodb v različnih literarnih revijah. Leta 2018 je izdala prvi roman, leto kasneje pa je izšel še njen prvi mladinski roman Grizolda in maček. Luna je lanskoletna prejemnica nagrade mira, letos pa je postala tudi najmlajša predsednica MIRE.

Z Luno se je pogovarjala Maja Ferjančič

1.) Lahko rečemo, da si zgodaj krenila na pot kreativnosti. Leta 2004 si sodelovala pri vzpostavljanju Društva Kralji ulice. Ta projekt pa je poleg kreativnosti zahteval veliko več.

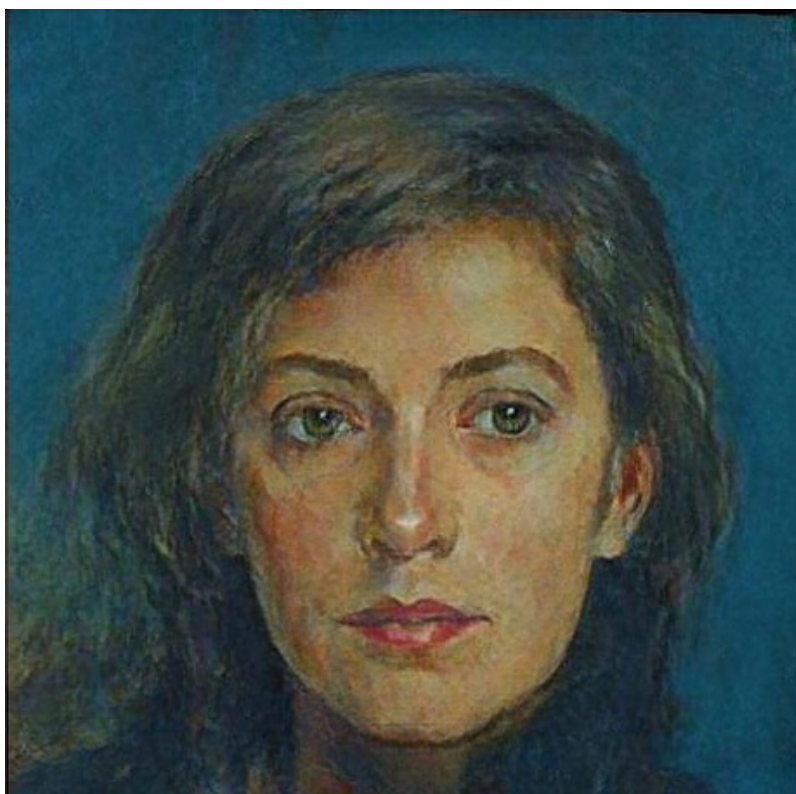
Ja, delo pri Društvu Kralji ulice je bilo vsekakor zelo kreativno in v marsičem sem se izvežbala! Najprej me je pritegnil ulični časopis, potem pa smo se razvejali in vzpostavili še polno drugih inovativnih projektov: nastanitveno podporo po norveškem vzoru, Univerzo pod zvezdami, Zadrugo Stara roba, nova raba, dnevni center ... Včasih je bilo podobno vrhovodstvu in sočasnemu žongliranju z 10 žogicami. V nevladnem sektorju sem delovala 14 let, zdaj tam ne delam več, kvečjemu še poklepetam s prodajalci, prodajalkami, kupim časopis ali pa sodelujemo na kakšnem dogodku povezanem z literaturo.

2) Potem pa je že leta 2010 sledil nov projekt Stara roba, nova raba.

Zadruga je najprej vzniknila kot projekt znotraj Društva Kralji ulice, potem smo jo l. 2016 registrirali različni soustanovitelji med katerimi so bili tudi ljudje, ki so doživeli brezdomstvo. Deluje po načelih socialnega podjetništva. Ko sem še hodila na konference cestnih časopisov sem videla podobne projekte na Poljskem, kjer je bila socialna, jaz ji raje rečem skupnostna, ekonomija že bolj razvita. Potem smo to začeli vzpostavljati še na Kraljih ulice. Lep projekt je predvsem zato, ker se pred njega gradijo zelo raznovrstni stiki med različnimi skupinami ljudi, pa še stara roba ne gre v nič.

3.) Leta 2018 si izdala prvenec Starinarnica.

Starinarnica je bila med most med mojim prejšnjim delom in umetnostjo, ki sem se ji potem skoraj povsem posvetila. To kar sem prej počela – delo z odrinjenimi ljudmi in rabljenimi stvarmi – sem namreč spustila skozi fikcijsko »mašino«, ki je potem to predelala v tale roman. Vsekakor zabavno doživetje. Je bil že kar pravi čas, da sem začela »upravljati« z besedami na tej ravni, saj sem to imela vedno v sebi in se ne bi počutila zares »jaz«, če ne bi ubrala pisateljske poti.

Vanda Lindrom

4.) V romanu Starinarnica tvoj glavni protagonist gospod Sensa pravi: »Vedeti moraš, kdaj zagrabit in kdaj spustiti, stvar občutka in intuicije, ... nekateri so preihitavi, nekateri se preveč navežejo, drugi spet nimajo za to potrebne potrpežljivosti ali pa hočejo na hitro obrniti čim več.« Zdi se, da ti veš, kdaj zagrabit.

Ja, se strinjam. Včasih si nakopičim preveč projektov, a na koncu se vse lepo razporedi ali pa kaj združi. Pisanje bom morala najbrž kar prepustiti svojemu alter egu, Vandi Lindrom, ki je polnokrvna pisateljica in se ne pusti premamiti brbotanju sveta, ampak vestno ves čas sedi za mizo in škreblija.

Luna z Igorjem Divjakom – dva izmed »so-izumiteljev« poetične mašine
FOTO: Andraž Gombač

5.) Projekte in knjige še naprej nizaš enega za drugim; leta 2022 je izšel mladinski roman Grizolda in maček, pred njim zbirka kratkih zgodb Konstrukt d.b.o. in sedaj še PESMOMAT.

Pesmomat mi je pa res ljuba poetična mašina! Kar hitro, v enem letu, nam ga je uspelo iz domišljjskih dežel spraviti v stvarnost. Zdaj potuje naokrog, ta robustna mašina z mehkim srcem, ki bije v utripu že več kot 200 pesmi slovenskih pesnic in pesnikov. Tu pa sem videla, kaj pomeni močno partnerstvo in podpora iz »ozadja«. Brez PEN-a, Društva slovenskih pisateljev, Fakultete za računalništvo in informatiko, vseh pesnikov in pesnic, ki so bili pripravljeni v tej fazi podariti dragoceno poezijo in naše entuziastično nore zagnanosti, nam tega ne bi uspelo tako hitro realizirati.

6.) Lansko leto si bila najmlajša nagrajenka MIRE, letos si postala predsednica. Zagotovo bo tvoja inovativnost in kreativnost pustila pečat na MIRI. Kakšno presenečenje nas čaka?

Če povem, potem to ne bo več presenečenje. Predvsem sem človek skupinskega delovanja, tako da bodo šle moje aktivnosti zagotovo v tej smeri. Projekte bomo snovali skupaj in se širili, vabili zraven nove ustvarjalke in ustvarjalce, zato sem prepričana, da natuhtamo kaj »magičnega« in svežega. Sem uporabila besedo sveže, kot da govorim o zelenjavi, ne pa o delovanju pri MIRI. Najbrž zato, ker sem se spomnila na roman Mojster in Margareta, kjer Behemot razpravlja o prvi »svežosti, drugi svežosti in tretji svežosti«. No, upam, da bo moj mandat pri MIRI prve »svežosti«.

Podelitev nagrade MIRA, oktober 2022

DAN PISATELJEV V ZAPORU 2022

15. - 30. november 2022

15. november: José Rubén Zamora Marroquín (Gvatemala), Narges Mohammadi (Iran), Server Mustafayev (Ukrajina) in Tsitsi Dangarembga (Zimbabve) so obrazi in glasovi Dan pisateljev v zaporu 2022, letne kampanje Mednarodnega PEN-a v imenu pisateljev, ki so zaprti ali preganjani. Ti štirje primeri so simbolični za vrsto groženj in napadov, ki so jim pisatelji in novinarji po vsem svetu pogosto izpostavljeni, ker mirno uveljavljajo svojo pravico do svobode izražanja.

Orhan Pamuk je nekoč dejal: "Ko drug pisatelj v drugi hiši ni svoboden, noben pisatelj ni svoboden."

"Zato se od leta 1981 z dnevom zaprtega pisatelja zavzemamo za pisatelje, ki so goreči zagovorniki svobode govora in za to plačujejo najvišjo ceno. Danes spodbujamo kampanje in spodbujamo ukrepe za štiri neverjetne mislece, katerih delo je spremenilo življenja mnogih po vsem svetu. Osvobodimo jih. "

- Ma Thida, predsednica Odbora za pisatelje v zaporu pri Mednarodnem PEN-u.

Od 15. do 30. novembra 2022 bo celotno gibanje PEN pozvalo k nujnemu mednarodnemu ukrepanju za izpustitev in zaščito Joséja Rubéna Zamore Marroquína, Narges Mohammadi, Serverja Mustafayeva in Tsitsija Dangarembga ter zagotovilo, da bodo oni in njihove družine čutili solidarnost in podporo.

Centri PEN, člani in podporniki po vsem svetu se bodo zavzemali za te pisatelje z različnimi dejavnostmi, od pisem vladam in neviht v družbenih medijih do demonstracij, tiskovnih konferenc in panelnih razprav. Priznani pisatelji bodo svojim kolegom, ki so v zaporu ali v nevarnosti, poslali solidarnostna pisma.

V naslednjih dneh se udeležite akcije z nami:

Narges Mohammadi - torek, 15. in 22. novembra

Tsitsi Dangarembga - sreda, 16. in 23. november

Server Mustafayev - četrtek, 17. in 24. november

José Rubén Zamora Marroquín - petek, 18. in 25. november

Letošnja solidarnostna pisma v podporo našim zaprtim pisateljem so:

Siri Hustvedt in Ahdaf Souief sta pisali Narges Mohammadi

Anne Applebaum, Margaret MacMillan in Peter Pomerantsev so pisali Serverju Mustafayevu

Svetovno branje v znak solidarnosti s protesti v Iranu ob dnevu človekovih pravic

10. december ob 17h

DVORANA DSP/PEN,
TOMŠIČEVA 12, LJUBLJANA

NASTOPAJOČI:

KATJA ZAKRAJŠEK
MAŠA OGRIZEK
NELI FILIPIC
ŽIVA ČEBULJ
MATEJ KRAJNC
MIRANA LIKAR
DRAGA POTOČNJAK
TONE PERŠAK
ANDREJ LUTMAN
KLARISA JOVANOVIČ
VERONIKA SIMONITI
LIDIJA DIMKOVSKA
ALEŠ MUSTAR
TANJA TUMA
TANJA PETRIČ
SUZANA TRATNIK
LUNA J. ŠRIBAR
MARJANCA MIHELIČ

PEN na 38. Slovenskem knjižnem sejmu

Pisateljski oder, 26. 11 ob 16h: Okrogla miza Dialogi - SOVRAŽNI GOVOR

DIALOGI

Slovenski center PEN vabi na okroglo mizo DIALOGI. Naši gostje se v dialogih lotevajo resnih in malo manj resnih tematik s popolnoma resnim namenom: vzpostaviti dialog.

Nastopajoči:

Mojca Šetinc Pašek
Lenart J. Kučič
Svetlana Slapšak
Boris Vezjak

z moderatorjem
Tonetom Peršakom

KJE:
Gospodarsko razstavišče
v Ljubljani

KDAJ:
26. 11. 2022 ob 16. uri

»V Republiki Sloveniji sovražni govor ni kaznivo dejanje.«
Boris Vezjak

Sovražni govor prevladuje po zaslugi popustljivosti, toposti in domišljavosti moških komentatorjev in "analitikov", torej po zaslugi vladajočega patriarhata.
Svetlana Slapšak

Sovražni govor - tudi neke vrste kuga in hkrati oblika psihološke vojne med narodi, rasami, interesnimi skupinami znotraj družbe in celo med izpostavljenimi posamezniki? Rak, ki razžira zdravo tkivo družbe ...
Tone Peršak

Tematika okrogle mize bo sovražni govor - zlasti na področju političnega diskurza in pojava diskvalifikacij ali celo diskriminacije na področju kulture.

38. SLOVENSKI KNJIŽNI SEJEM
Gospodarsko razstavišče 22. 11. - 27. 11. 2022
e-Knjižni sejem 22. 11. - 4. 12. 2022

BEREM SVET

PEN na 38. Slovenskem knjižnem sejmu

Glavni oder, 27. 11 ob 16h: Popoldne z romsko literaturo in kulturo

POPOLDNE Z ROMSKO LITERATURO IN KULTURO

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

KDAJ

27. november 2022 ob 16.00

KJE

Gospodarsko razstavišče v Ljubljani
Glavni oder

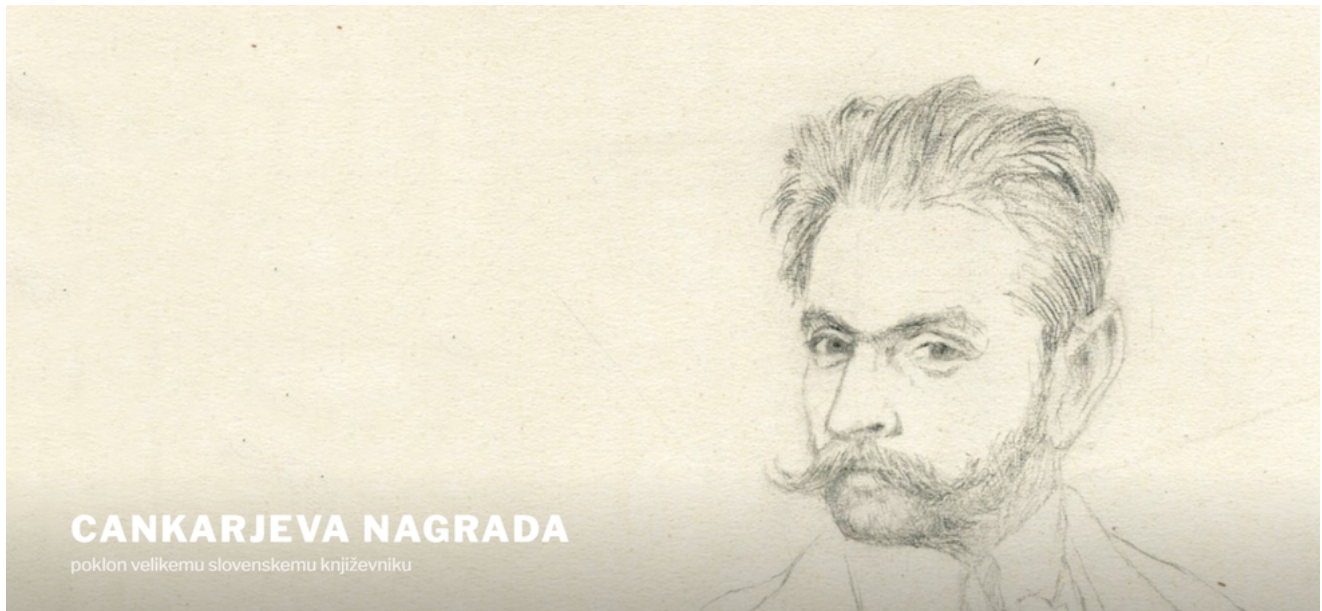
NASTOPAJOČI:

Sandi Horvat, novinar in pisatelj,
Samanta Baranja, raziskovalka
romskih jezikov,
Marcel Baranja, pesnik
in glasbenika Nina Brasseur in Denis
Maver.

38. Slovenski knjižni sejem
Gospodarsko razstavišče 22. 11. - 27. 11. 2022
E-Knjižni sejem 22. 11. - 4. 12. 2022

Romi veljajo za edino in hkrati največjo etnično skupnost na svetu brez lastne države. Kako se je njihov kulturno bogati kapital spreminjal in oblikoval v njihovem tisočletnem popotovanju iz Indije v Evropo ter kako živa sta njihova kultura in jezik danes, bomo izvedeli na literarno pisanem večeru, ki bo tudi kulinarčno obarvan.

Upravni odbor Cankarjeve nagrade vabi ob letošnjem razpisu Cankarjeve nagrade na LITERARNI VEČER.

Dogodek bo v četrtek, 1. decembra ob 18.00 v dvorani SC PEN in DSP na Tomšičevi ulici 12 v Ljubljani.

Na njem bodo nastopile pisateljice:

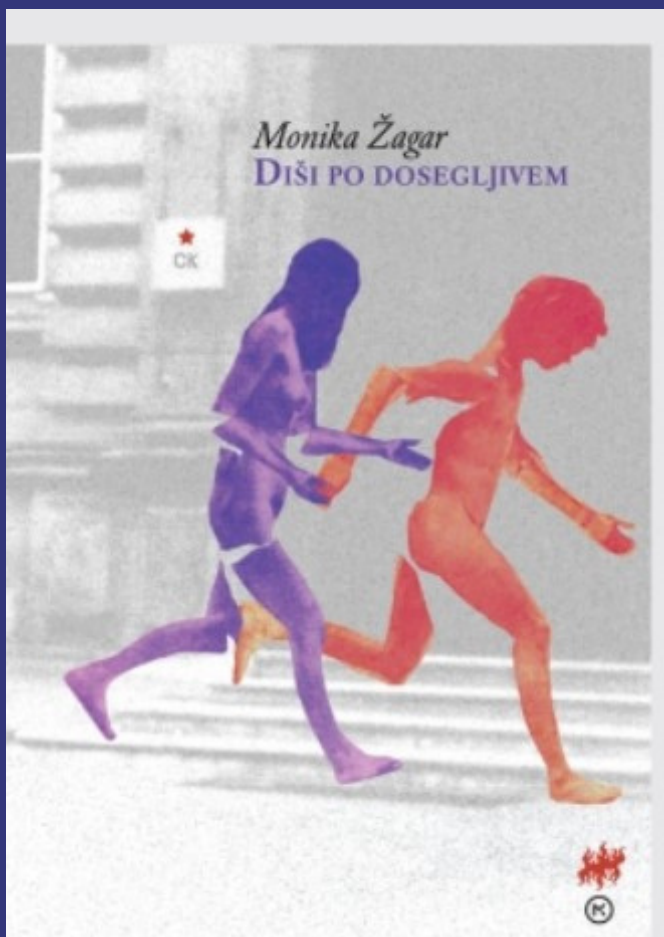
Jedrt Maležič

Selma Skenderović in

Ajda Bračič.

Nikar ne zamudite.

MONIKA ŽAGAR: DIŠI PO DOSEGLJIVEM

Diši po dosegljivem je generacijski roman Monike Žagar, ki govori o odraščanju v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja v tesnobnem ozračju hladne vojne. A hkrati je to čas, ko je v zraku čutiti olajšanje po skoraj petletni okupaciji Jugoslavije, življenjski standard se dviga, pralni stroj, televizor, avtomobil in telefon postajajo del vsakdanjika. Diši tudi čez mejo, kjer nastajajo rokenrol, drugačni filmi, dogajajo se demonstracije proti avtoritetam, gorijo modrci in krajšajo se krila. Roman o vesoljskih premikih v naših glavah.

VEČ

POGOVOR Z AVTORICO

DARJA KOREZ KORENČAN: ZA OBZIDJEM

Roman *Za obzidjem* je četrti roman novinarke, urednice in publicistke Darje Korez Korenčan, dolgoletne ustvarjalke kulturno-umetniških oddaj in večkrat nagrajene avtorice na TV Slovenija.

Roman je založba Primus uvrstila v kriminalni žanr, saj se v njem avtorica loteva prepada med revnimi in bogatimi, ki so na nepošten način pridobili veliko premoženja in se spustili celo v naročanje umora novinarke. V romanu gre za več generacij delavskega in meščanskega porekla, ki različno gledajo na svet kapitala. Kot v vseh avtoričinih romanih, je tudi v tem, glavna junakinja ženska, saj se ji zdi odkrivanje večplastnosti ženske duše v romanopisju nekaj najbolj fascinantnega. Poleg negativnega lika »uspešnega poslovneža« so v romanu zanimivi še trije ženski liki-to so žena, njena hči in mati, ki se sprva v svojih pogledih razhajajo, kasneje pa vse tri spoznajo svojo veliko zaslepljenost.

Zgodba govori o na videz srečni družini, ki živi v veliki vili za obzidjem na obrobju mesta. Toda v resnici gre bolj za zlato kletko, v kateri še zdaleč ni vse tako kot zgleda navzven.

Glavna junakinja se zaljubi v skromnega cvetličarja in kmalu spozna vso bedo njegovega življenja, a ostane z njim, saj obenem odkriva vse bolj umazane posle svojega moža, ki se s pomočjo zvez in poznanstev uspe izogniti roki pravice in pobegniti v tujino.

Mati in hči, sicer obetavna glasbenica, se težko prebijata skozi življenje, saj jim zaplenijo vse nepremičnine, a na koncu izideta kot zmagovalki, ki se osvobodita spon njunega moža oz. očeta, ki mu gre le za to kako nagrabiti čim več denarja.

Avtorica pravi: »Roman sem začela pisati že pred dvema letoma, potem pa sem zbolela za covidom in sem rokopis nekoliko odložila, letos pa sem nadaljevala in ga zaključila. Gre za izmišljeno zgodbo, tematiko pa črпам iz sodobne družbe, v kateri prevladujejo vladavina kapitala, korupcija, birokratizacija, odtujeni odnosi... Zdi se mi, da ima ta družba velikokrat bleščeč oplesk, za katerim pa se skriva gniloba. Koliko mi uspeva to nastavljanje ogledala sodobni družbi, pa naj presodijo bralci sami.«

VEČ

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 36/2022

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo
Odgovorna urednica: Tanja Tuma
Glavna urednica: Maja Ferjančič
Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: november 2022

Kraj: Ljubljana

ISSN 2784-7586

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Ed Robertson